

Προστασία και υποστήριξη των θυμάτων αξιόποινων πράξεων κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 — ανταλλαγή ορθών πρακτικών για την αντιμετώπιση των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, κυβερνοεγκλημάτων και εγκλημάτων μίσους

(Πληροφορίες συγκεντρωθείσες από τη ΓΔ JUST)

ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ: Το παρόν έγγραφο εφιστά την προσοχή στην κατάσταση των θυμάτων αξιόποινων πράξεων κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 και παρουσιάζει παραδείγματα επιλεγμένων ορθών πρακτικών. Τα παρουσιαζόμενα μέτρα χρησιμεύουν ως ενδεικτικά παραδείγματα και περιλαμβάνονται μόνο για ενημερωτικούς σκοπούς. Το παρόν γενικό έγγραφο δεν είναι κατ' ουδένα τρόπο δεσμευτικό για τα κράτη μέλη ή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η παρούσα αποποίηση ευθύνης είναι συμπληρωματική προς τη γενική αποποίηση ευθύνης που διατίθεται στη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/content_legal_notice-365-el.do?init=true.

Η προστασία και η υποστήριξη των θυμάτων αποτελεί φλέγον ζήτημα κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Συγκεκριμένα, η κατάσταση των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας επιδεινώνεται από την κοινωνική αποστασιοποίηση και την απομόνωση σε περιόδους εγκλεισμού.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να λαμβάνουν ειδικά μέτρα υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας στο πλαίσιο των **εθνικών τους σχεδίων έκτακτης ανάγκης για τη νόσο COVID-19**. Ειδικότερα, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης, τόσο με ηλεκτρονικά μέσα όσο και διά ζώσης, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής βοήθειας και άλλων κοινωνικών υπηρεσιών. Είναι επίσης ζωτικής σημασίας να εξασφαλιστεί η σωματική προστασία των εν λόγω θυμάτων.

Αρκετά μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ανησυχητική αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, οι καταγγελίες για ενδοοικογενειακή βία αυξήθηκαν κατά 32 %¹. Στην Ισπανία, ο αριθμός έκτακτης ανάγκης για την ενδοοικογενειακή βία έλαβε 18 % περισσότερες κλήσεις κατά τις δύο πρώτες εβδομάδες αναγκαστικού αποκλεισμού σε σύγκριση με την ίδια περίοδο έναν μήνα νωρίτερα². Στο Βέλγιο, έχει αναφερθεί τριπλάσια αύξηση στις κλήσεις προς την

¹ Έγγραφο πολιτικής του Ευρωπαϊκού λόμπι γυναικών (https://womenlobby.org/IMG/pdf/ewl_policy_brief_on_covid-19_impact_on_women_and_girls-2.pdf).

² <https://www.nytimes.com/2020/04/06/world/coronavirus-domestic-violence.html>.

υπηρεσία υποστήριξης της οργάνωσης κατά της οικογενειακής βίας και του αποκλεισμού (CVFE)³.

Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει πληροφορίες σχετικά με την υποστήριξη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας σε ειδική σελίδα για τη νόσο COVID-19⁴. Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων έχει δημιουργήσει σελίδα για τη νόσο COVID-19 που περιλαμβάνει πληροφορίες για τα θύματα βίας με βάση το φύλο⁵. Επιπλέον, το Συμβούλιο της Ευρώπης διαθέτει ειδική σελίδα για τα δικαιώματα των γυναικών και την πανδημία COVID-19⁶. Διάφοροι οργανισμοί υποστήριξης θυμάτων, όπως ο «Victim Support Europe», έχουν επίσης δημιουργήσει ειδικές σελίδες για τη νόσο COVID-19⁷.

Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα ορθών πρακτικών για το πώς μπορεί να διασφαλιστεί η υποστήριξη και η προστασία των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Ο κατάλογος είναι ενδεικτικός.

Τρόποι επικοινωνίας με τα θύματα κατά τη διάρκεια της πανδημίας

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να διοργανώνουν εκστρατείες ευαισθητοποίησης, ώστε να διασφαλίζουν ότι τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας διαθέτουν τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να καταφύγουν για επείγουσα προστασία και υποστήριξη. Τέτοιου είδους εκστρατείες πραγματοποιούνται ήδη σε διάφορα κράτη μέλη⁸. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι τα άτομα που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με θύματα ενδοοικογενειακής βίας κατά την περίοδο του εγκλεισμού είναι σε θέση να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τη διαθέσιμη υποστήριξη και προστασία. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στους εργαζομένους στον τομέα της υγείας (συμπεριλαμβανομένων των φαρμακοποιών), στους εργαζομένους στα σουπερμάρκετ ή στους ταχυδρομικούς υπαλλήλους. Επιπλέον, οι αστυνομικοί θα πρέπει να επαγρυπνούν ιδιαίτερα για τις ήδη καταγγεληθείσες και τις νέες υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.

Οι πληροφορίες σχετικά με τους υφιστάμενους ιστότοπους και τις γραμμές βοήθειας για την υποστήριξη θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας θα πρέπει να διαδοθούν ευρέως. Για παράδειγμα, πληροφορίες σχετικά με τις πλησιέστερες υπηρεσίες υποστήριξης για θύματα ενδοοικογενειακής βίας: <https://www.wave-network.org/find-help/>.

Τρόποι καταγγελίας εγκλημάτων

Κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού, τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να καταγγέλλουν εγκλήματα χωρίς να αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Μεταξύ άλλων θα πρέπει να προβλέπονται απλοί τρόποι επικοινωνίας και ειδοποίησης της αστυνομίας, όπως γραπτά μηνύματα ή διαδικτυακές συνομιλίες, καθώς και η χρήση κωδικών λέξεων με γιατρούς, φαρμακοποιούς ή ταχυδρομικούς υπαλλήλους. Είναι αναγκαίο τα συστήματα

³ <https://www.bbc.com/news/world-europe-52216966>.

⁴ https://e-justice.europa.eu/content_impact_of_the_covid19_virus_on_the_justice_field-37147-el.do?init=true.

⁵ <https://eige.europa.eu/covid-19-and-gender-equality/gender-based-violence>.

⁶ <https://www.coe.int/en/web/genderequality/women-s-rights-and-covid-19>.

⁷ <https://victimsupport.eu/covid-19-information/>.

⁸ Για παράδειγμα, στη Γαλλία, την Ιταλία, την Πορτογαλία, την Ισπανία.

δικαιοσύνης να συνεχίσουν να λειτουργούν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι δράστες συνεχίζουν να διώκονται και ότι τα άτομα που έχουν καταδικαστεί για πράξεις βίας κατά γυναικών παραμένουν υπό κράτηση, εάν χρειαστεί. Η αναστολή ή η καθυστέρηση δικαστικών διαδικασιών μπορεί να ασκήσει μεγάλη ψυχολογική πίεση στα θύματα. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι εξακολουθούν να εκδίδονται έκτακτα απαγορευτικά μέτρα και περιοριστικά ή προστατευτικά μέτρα κατά των δραστών, παρά τα μέτρα αναγκαστικού αποκλεισμού (για παράδειγμα, στη Γαλλία).

Μεταξύ των παραδειγμάτων ορθών πρακτικών για τη βελτίωση της επικοινωνίας με τα θύματα και την καταγγελία εγκλημάτων συγκαταλέγονται τα ακόλουθα:

- Στην Ισπανία και τη Γαλλία, έχουν ξεκινήσει ενημερωτικές εκστρατείες για τη διαφήμιση μηχανισμών ειδοποίησης που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι γυναίκες σε φαρμακεία για να ζητήσουν βοήθεια.
- Στην Ιρλανδία, υπηρεσίες της αστυνομίας επικοινωνούν με πρώην θύματα ενδοοικογενειακής βίας για να βεβαιωθούν ότι είναι καλά.
- Στη Γερμανία, έχει δημοσιευθεί «κίτ επιβίωσης» για την αποφυγή της βίας.

Τρόποι οργάνωσης της υποστήριξης και της προστασίας

Είναι ζωτικής σημασίας να συμπεριληφθούν στα σχέδια ετοιμότητας και αντίδρασης για την πανδημία COVID-19 βασικές υπηρεσίες για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, να χρηματοδοτηθούν, αλλά και να προσδιοριστούν τρόποι ώστε οι εν λόγω υπηρεσίες να καταστούν προσβάσιμες στο πλαίσιο μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να δηλώσουν καταφύγια ως βασικές υπηρεσίες, να αναπτύξουν συστήματα προειδοποίησης έκτακτης ανάγκης σε φαρμακεία και παντοπωλεία και να δημιουργήσουν ασφαλείς τρόπους για να μπορούν οι γυναίκες να ζητήσουν υποστήριξη. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να θέτουν καταφύγια και καταλύματα έκτακτης ανάγκης στη διάθεση όλων των γυναικών και των παιδιών που πρέπει να εγκαταλείψουν τις εστίες τους για την προστασία τους, και να διευκολύνουν την πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες.

Κανένα θύμα δεν θα πρέπει να αποθαρρύνεται να επικοινωνήσει με υπηρεσίες υποστήριξης λόγω της πανδημίας.

Επιπλέον, οι υγειονομικές μονάδες θα πρέπει να εντοπίζουν και να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες που διατίθενται τοπικά για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Σύμφωνα με τις συστάσεις του ΠΟΥ, θα πρέπει να εξεταστεί επείγοντως η χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας και τηλεϊατρικής για την ασφαλή αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.

Είναι αναγκαίο τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν επαρκή χρηματοδότηση και επενδύσεις σε διαδικτυακές υπηρεσίες και υπηρεσίες υποστήριξης. Η ψηφιακή επαφή με τα θύματα θα είναι πολύ σημαντική κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, αλλά ενδέχεται να είναι δύσκολο για το θύμα να καλέσει τις σχετικές υπηρεσίες όταν βρίσκεται στο ίδιο σπίτι με τον δράστη. Είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί ότι οι γραμμές βοήθειας προσφέρουν υπηρεσίες μέσω διαδικτυακής συνομιλίας ή γραπτών μηνυμάτων, ώστε τα θύματα να

μπορούν να ζητούν βοήθεια ενώ βρίσκονται στο σπίτι⁹. Η πανδημία COVID-19 μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία για τη δημιουργία βιώσιμων δομών για την προστασία των γυναικών από τη βία¹⁰.

Τα κάτωθι παραδείγματα ορθών πρακτικών σχετικά με τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 περιλαμβάνουν:

Συμπερίληψη της υποστήριξης και της προστασίας των θυμάτων στα εθνικά προγράμματα έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση της πανδημίας

- *Παροχή δυνατότητας στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας να ζητήσουν βοήθεια από τις υπηρεσίες υποστήριξης.* Στην Ιταλία, οι γυναίκες που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας μπορούν να βγουν από το σπίτι τους και να μεταβούν στην πλησιέστερη υπηρεσία υποστήριξης, χωρίς να καταγγέλλονται ή να υφίστανται κυρώσεις από τις αστυνομικές αρχές για παραβίαση των αυστηρών μέτρων εγκλεισμού¹¹.
- *Χαρακτηρισμός της υποστήριξης και της προστασίας των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας ως βασικής υπηρεσίας.* Στην Ισπανία, οι υπηρεσίες υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας χαρακτηρίστηκαν ως βασικές υπηρεσίες ώστε να μπορέσουν να συνεχίσουν να λειτουργούν.
- *Δημιουργία «ομπρέλας κοινωνικής προστασίας» για τα καταφύγια και τις συμβουλευτικές υποδομές για τις γυναίκες.* Στη Γερμανία, το πακέτο μέτρων βοήθειας της κυβέρνησης για την κοινωνική προστασία περιλαμβάνει μέσα για την παροχή οικονομικής προστασίας έναντι του κορονοϊού στους παρόχους κοινωνικών υπηρεσιών, τα οποία δημιουργούν σαφές δίκτυο ασφαλείας για τους μηχανισμούς προστασίας από τη βία¹².
- *Αύξηση της χρηματοδότησης.* Στην Αυστρία, παρέχεται οικονομική στήριξη σε γυναίκες και κορίτσια που πέφτουν θύματα βίας σε περιόδους κρίσης¹³. Στη Γαλλία, ένα εκατομμύριο ευρώ παρασχέθηκε σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας.

Ψηφιοποίηση

- *Δημιουργία υπηρεσίας ηλεκτρονικού ταχυδρομείου / διαδικτυακής συνομιλίας / γραμμής βοήθειας για τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας.* Στην Πορτογαλία, δημιουργήθηκε υπηρεσία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για να απαντά σε ερωτήσεις και αιτήματα υποστήριξης σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία¹⁴. Στην Αυστρία, η κυβέρνηση θέσπισε γραμμή βοήθειας που λειτουργεί 24 ώρες το

⁹ <https://time.com/5803887/coronavirus-domestic-violence-victims/>.

¹⁰ <https://www.preventionweb.net/experts/oped/view/71320>.

¹¹ https://www.repubblica.it/cronaca/2020/03/21/news/elena_bonetti_se_subite_violenza_chiedete_aiuto_andate_al_centro_antiviolenza_e_nessuno_vi_multera_-251867069/?ref=RHPPLF-BH-I251880435-C8-P3-S1.8-T1&refresh_ce.

¹² <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/aktuelles/presse/pressemittelungen/bundesministerin-giffey-verabredet-mit-den-bundeslaendern-konkrete-hilfsmassnahmen-fuer-frauen-in-der-corona-krise/154100>.

¹³ <https://www.frauenring.at/opferschutz-corona-krise-ausgebaut>.

¹⁴ <https://www.cig.gov.pt/2020/03/covid-19-novo-email-apoio-na-area-da-violencia-domestica/>.

εικοσιτετράωρο για θύματα βίας με βάση το φύλο¹⁵. Στη Γερμανία, η γραμμή βοήθειας για θύματα ενδοοικογενειακής βίας εξακολουθεί να παρέχει συμβουλές 24 ώρες το εικοσιτετράωρο σε 18 γλώσσες. Πληροφορίες σχετικά με τις γραμμές βοήθειας των κρατών μελών για θύματα βίας διατίθενται στη διεύθυνση: https://eige.europa.eu/sites/default/files/helplines_web_final_17042020.png.

- *Ανάπτυξη ειδικών εφαρμογών για φορητές συσκευές.* Στην Ιταλία, έχει αναπτυχθεί ειδική εφαρμογή που επιτρέπει στις γυναίκες να έρχονται αμέσως σε επαφή με τις αρχές επιβολής του νόμου¹⁶.

Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών

- *Παροχή εναλλακτικών λύσεων σε καταφύγια, ώστε τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας να μπορούν να μπου σε καραντίνα με ασφάλεια.* Σε πολλά κράτη μέλη, οι κυβερνήσεις επιδοτούν δωμάτια ξενοδοχείων, ώστε τα θύματα να μπορούν να μπου σε καραντίνα με ασφάλεια¹⁷. Επιπλέον, στην Ισπανία διατέθηκε νέος χώρος για καταφύγια έκτακτης ανάγκης προς αντιμετώπιση της κρίσης. Στη Γερμανία, οι αρχές ενθαρρύνονται να βρουν ρεαλιστικές λύσεις για τις ελλείψεις σε καταφύγια που σχετίζονται με τη νόσο COVID-19, για παράδειγμα με τη βραχυπρόθεσμη μίσθωση ξενοδοχείων και ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων διακοπών.

Αύξηση ορισμένων μορφών εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας — κυβερνοεγκλήματα και εγκλήματα μίσους

Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να επαγρυπνούν ιδιαίτερα για την αύξηση ορισμένων τύπων εγκλημάτων κατά τη διάρκεια της πανδημίας και να εξασφαλίζουν την παροχή υποστήριξης και προστασίας στα θύματά τους.

Σύμφωνα με την Ευρώπη, η πανδημία COVID-19 προσφέρει στους εγκληματίες νέες ευκαιρίες να εκμεταλλευτούν, προς όφελός τους, τους φόβους και τις συνθήκες εργασίας των πολιτών¹⁸. Ο αριθμός των κυβερνοεπιθέσεων είναι σημαντικός και αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω. Καθώς αρκετοί πολίτες τηλεργάζονται από το σπίτι τους, έχουν πολλαπλασιαστεί οι δυνατότητες των κυβερνοεγκληματιών να εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες¹⁹ και τα τρωτά σημεία.

Η Ευρώπη έχει εκπονήσει συμβουλές πρόληψης και ευαισθητοποίησης²⁰ για να βοηθήσει το ευρύ κοινό να κινείται με ασφάλεια στον κυβερνοχώρο. Σε καιρούς αυξημένων κινδύνων, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να γίνεται χρήση του γονικού ελέγχου για την επιτήρηση της

¹⁵ <https://orf.at/stories/3157761/>.

¹⁶ <https://www.nbcnews.com/news/world/european-countries-develop-new-ways-tackle-domestic-violence-during-coronavirus-n1174301>.

¹⁷ <https://www.nbcnews.com/news/world/european-countries-develop-new-ways-tackle-domestic-violence-during-coronavirus-n1174301>.

¹⁸ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis>.

¹⁹ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/catching-virus-cybercrime-disinformation-and-covid-19-pandemic>.

²⁰ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/public-awareness-and-prevention-guides/make-your-home-cyber-safe-stronghold>.

διαδικτυακής δραστηριότητας των παιδιών, να ασφαρίζονται οι ηλεκτρονικές συσκευές με κωδικούς πρόσβασης, PIN ή βιομετρικές πληροφορίες και να αγοράζονται προϊόντα από αξιόπιστους διαδικτυακούς πωλητές (μετά από έλεγχο των ατομικών αξιολογήσεων του καθενός).

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ασφάλεια στο διαδίκτυο: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/digital_en.

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αναφέρει ότι στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ παρατηρείται αύξηση των περιστατικών ρατσισμού, ξενοφοβίας και μισαλλοδοξίας που έχουν στόχο ορισμένες εθνικές ή εθνοτικές κοινότητες και συνδέονται με την πανδημία COVID-19²¹.

Οι προσπάθειες των κρατών μελών όσον αφορά τα θύματα εγκλημάτων μίσους θα πρέπει να αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της καταγγελίας των εγκλημάτων μίσους, στη βελτίωση της ενδεδειγμένης διερεύνησης των κινήτρων που πηγάζουν από προκαταλήψεις και στην παροχή υποστήριξης στα θύματα αυτά.

²¹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-april-1>.